

# UTRIKESPOLITISKA INSTITUTET

ÖPPNINGEN 7.2.2008

Styrelseordförande, minister Antti Tanskanen

Det händer sällan i Finland att riksdagen grundar en ny oberoende institution utanför det egentliga etablissemanget. Så hände dock den 1 juni 2006, då riksdagen, för att fira sin egen och den allmänna rösträttens 100 års historia, grundade Utrikespolitiska institutet. Enda direkt jämförbara fall är grundandet av SITRA år 1967, då 50 år av självständighet firades. Riksdagens beslut och förberedelserna inför det vittnar om behovet att förstärka den oberoende forskningen i internationella relationer och EU-ärenden i Finland, men vad föranledde behovet av ett nytt institut och dess särskilda ställning?

Enligt lagförslaget fanns det inte i Finland en sådan institution, som man kunde placera mellan universitetsforskning, politiskt beslutsfattande och förvaltning, och som skulle ha förmågan att analysera och upprätthålla samhällelig diskussion kring internationella relationer och ärenden som behandlas i EU. I motiveringarna konstaterar man även att det internationella samarbetet utvecklas och förändras mycket snabbt.

Själva grundandet gick snabbt. Lagförslaget, vilket var undertecknat av riksdagsledamöter från alla riksdagsgrupper, inlämnades 30.3.2006 och ca två månader senare var det nya institutet grundat. Den nya aktören byggdes med det institut, som tidigare upprätthållits av Stiftelsen för utrikespolitisk forskning som bas, vilket gav en god start för verksamheten.

Lagförslaget med dess motiveringar var framtidsorienterat. Man ville ha ett oberoende och stabilt institut med brett definierat verksamhetsområde, som så vitt som möjligt skulle täcka olika vetenskaper. Den producerade information skulle vara nyttig och användbar. Utredningarnas teman skulle alltså utgå från de aktuella informationsbehoven hos olika samarbetspartners, främst statsförvaltningen. Man förutsatte att institutet skulle ha förmåga att anpassa sig till förändrade omständigheter och besitta tillräcklig expertis att snabbt kunna leverera undersökningar och utredningar av hög kvalitet. Vid sidan av forskningen fick institutet i uppgift att organisera seminarier och konferenser, handha publikationsverksamhet, sköta internationellt samarbete samt upprätthålla kontakter till politiska beslutsfattare och medborgarsamhället, såväl inom Finland som internationellt. Nyckelorden är alltså oberoende expertis, engagemang, fördjupad diskussion och stöd åt det politiska beslutsfattandet.

Då institutet grundades fanns misstankar om huruvida ett institut underställt riksdagen skulle kunna vara tillräckligt självständigt för att garantera autonom forskning och hög vetenskaplig kvalitet. Det är förståeligt att sådana misstankar fanns, men hittills har det oberoende, som riksdagen själv betonat, fungerat väl. När man granskar institutets verksamhet måste man naturligtvis beakta att institutet endast har hunnit verka ett år, ett år som oundvikligen måste ses som en övergångsperiod, under vilken man har försatt institutet i sådant administrativt och funktionellt skick som motsvarar dess nya status. Institutets styrelse har sammanträtt flitigt: det har hållits 12 möten under det gångna året.

Institutets styrelse har en mångsidig sammansättning: representerade är såväl den akademiska forskningen som förvaltningen, de ledande politiska partierna och statsförvaltningens centrala aktörer. Styrelsens beslutande makt kompletteras av den av riksdagen tillsatta delegationen, i vilken alla politiska partier och dessutom det finska samhällets internationella kunnande på bred bas är representerade.

Institutets styrelse representerar naturligtvis sin utnämnnare, riksdagen, då den styr och övervakar institutets verksamhet. Enligt min erfarenhet har samarbetet med riksdagen förtroendevalda och tjänstemän fungerat väl. Riksdagen talmän och de relevanta utskottens ordföranden har stött institutets verksamhet. Jag vill här tacka alla för uppbyggligt och väl fungerande samarbete. Institutet och dess styrelse har strävat till att öppna samarbetet med den offentliga förvaltningen, men mycket återstår ännu att göra.

Forskningsprogrammet som styrelsen godkänt har både en europeisk och en global infallsvinkel. Bara genom en grundlig analys av utvecklingen av de internationella styrkeförhållandena kan man förstå Europas och Finlands internationella position. Man måste beakta USAs och Kinas men också Indiens och Rysslands kommande ställning och den politik de bedriver i förhållande till det internationella samfundet. Man kan inte separera förändringen i styrkeförhållanden från det internationella maktsystemets karaktär. I samband med de utrikes- och säkerhetspolitiska frågeställningarna kommer institutet att fästa särskild uppmärksamhet vid internationell klimat- och energipolitik. Även om forskning i klimat- och energipolitik kräver specialkunnande i dessa ämnen, är de samtidigt så klart internationella frågor, att man inte kan lämna den politiska dimensionen obeaktad.

Finlands internationella ställning och agerande bestäms i stor utsträckning av medlemskapet i EU. EU binder vårt utrikes-, finans- och miljöpolitiska beslutsfattande men ger samtidigt nya resurser och möjligheter att sköta ärendena. Den framtida politiska, militära och ekonomiska utvecklingen i Ryssland har särskild betydelse för såväl Finland som EU. Det är speciellt viktigt att inom närmaste framtid blåsa nytt liv i samarbetet mellan Ryssland och EU. Finland kan främja detta aktivt såväl inom EU som i de bilaterala förhållandena till Moskva.

UPIs uppgift är att analysera EU:s institutioner och politik, särskilt utvecklingen av dess externa relationer. Det vore orimligt att kräva att institutets begränsade resurser skulle räcka till att fördjupa sig i alla EU-sektorers verksamhet. Sådan expertis finns det gott om i ministerierna, i olika centrala ämbetsverk och inom företagen. Däremot är det rimligt att förvänta sig att institutet kan erbjuda trovärdig och kritisk kunskap om EU-institutionernas utveckling, de mest betydande medlemsländernas politik och unionens förhållande till andra centrala internationella aktörer.

Denna synvinkel kan utvidgas till att betona behovet av att analysera förhållandet mellan det internationella systemets hörnstenar. Sålunda behöver vi dryfta inte enbart EU:s förhållande till Kina, Indien, Japan samt i synnerhet Nord-Amerika, utan också relationerna mellan USA och länderna i Öst-Asien på olika områden av den internationella verksamheten. Ur Finlands synvinkel är det inte egalt hur det politisk-finansiella förhållandet mellan USA och Kina utvecklas eller hurdan miljöpolitik Kina och Indien bedriver.

Utrikespolitiska institutet står i början av sin vandring. Det är berättigat att ha förväntningar, även kritiska sådana, bara man minns att institutets resurser med nordiska mått mätt är begränsade. Redan därför bör institutet systematiskt öka sin externa finansiering. Bland en stor mängd sökande har institutet lyckats rekrytera forskare som är unga men redan har visat forskningstalang och internationell kompetens. Institutets styrelse är övertygad om att institutet kan se fram emot en stark och framgångsrik framtid.